

Az összetett mondat tanítására való gyakorlatok

A) Az összetett mondatok csoportosítása, felismerési gyakorlat kezdőknek egyszerű latin szöveg alapján:

A latin összetett mondatok

Mellérendelő

Teljesen ugyanolyan, mint a magyarban.

- **kapcsolatos** (és, sem)
et, -que, atque
et-et, cum-tum, nec-nec,
non solum-sed etiam
pl.: Ora et labora!
- **ellentétes** (de, azonban)
sed, at, autem
pl.: Vincere scis, sed victoria uti nescis.
- **választó** (vagy)
aut, vel, sive
pl.: Vobis aut vincendum aut moriendum est.
- **következtető** (tehát)
ergo, igitur, itaque
pl.: Cogito, ergo sum.
- **magyarázó** (ugyanis, hiszen)
nam, enim
pl.: Vivit, nam spirat.

Alárendelő

Csak részben hasonlít a magyarban megszokotthoz. 9. és 10. évben a következő típusokat ismertük meg:

- * **célhatározói** (azért hogy, nehogy)
ut, ne
pl.: Do, ut des.
- * **kérdő alanyi/tárgyi** (mikor, hol, miért stb.)
quando, ubi, quare etc.
pl.: Scio, quid agas.
- * **felszólító alanyi/ tárgyi** (hogy, nehogy)
ut, ne
pl.: Oro te, ut me adiuves.
- * **kijelentő alanyi / tárgyi** (hogy)
mindig nominativus / accusativus cum infinitivo áll helyette
pl.: Ceterum censeo Carthaginem esse delendam.
- * **feltételes** (ha)
si
3 casusban: realis, potentialis, irrealis
pl.: Si vis pacem, para bellum.

Tantalus

Multi homines Tantalus, regi Lydorum invidabant, immortales enim ei magis favebant quam ceteris. Iuppiter ipse Tantalus sua consilia mandare et illum ad convivia deorum vocare non dubitavit. Sed Tantalus superbia commotus sapientiam deorum probare voluit. Incredibile est, quam atrox scelus excogitaverit. Filium suum necavit eiusque carnem deis cibo dedit. Ille autem, quia omnia provident, Tantali dolum viderunt, itaque caverunt, ne cibum atrocem sumerent.

B) A consecutio temporum szabályainak gyakorlására kész mondatok állítmányának pótlása:
(az álszenvedő igék egy nehézségi fokot emelnek a gyakorlaton)

- Meg fogod látni, ki az igaz ember.
Videbis, quis homo verus (sum,esse,fui)
- Tudom, hogy hogyan élt Cicero.
Scio, quomodo Cicero(vivo 3 vixi victurus)
- Nem értem, meddig fogsz még harcolni.
Intellegere non possum, quamdiu(pugno 1)
- Olvastam, mikor született Cicero.
Legi, quando Cicero(nascor nasci natus sum)
- A vezér nem látta, hol kiáltoznak a katonák.
Imperator non vidit, ubi milites(clamo 1)
- A családfő megírta, mikor fog hazatérni.
Pater familias scripsit, quando domum(revertor 3 reversus sum)

C) A már megtanult összetett mondatok felismerését gyakoroltató folyamatosan ismétlődő gyakorlat:

Mit jelent magyarul? Milyen típusú az alárendelt tagmondat?

Nomina non commemoro, ne quis mihi irascatur. (irascor 3 iratus sum + dat. = haragudni vkire)

Gaudeo, quod advenisti.

Senatus imperavit decemviris, ut libros Sibyllinos inspicerent. (inspicio 3 spexi, spectrum = beletekinteni)

D) A már megtanult összetett mondatok alkotását gyakoroltató folyamatosan ismétlődő gyakorlat:
(Mivel vannak többféleképp helyesen megoldható mondatok, mindenki le is fordítja a saját megoldását, hogy lássuk, valóban érti-e, amit szerkesztett.)

Pótold a hiányzó kötőszót!

1. Aeneas cognoscere cupiebat, fortuna urbis futura esset.
2. Aeneas in Tartarum ivit, futura gentis suae cognosceret.
3. Aeneas facere non potuit, reginam Elissam visitaret.
4. Dido tam furens fuit, Aeneam desereret.
5. Quis est, opus Vergilii non legerit?
6. Ignoramus, magister adventurus sit.

E) Egyes alárendelt mondat típusok sajátosságainak megismertetésére készített mintamondatgyűjtemény lehetőleg már megismert szavakkal:
(Ez a melléklet arra akar kilyukadni, hogy az okhatározói alárendelés állítmánya lehet indicativusban is és coniunctivusban is.)

Példamondatok okhatározói alárendelésre

1. Is locus umbilicus Siciliae nominatur, quod in media insula est situs.
2. Galli homines immolant, quia non posse aliter deorum immortalium numen placari arbitrantur.
3. Phaselus navium celerrimus fuit, quoniam nulla navis eum praeterire potuit.
4. Verres in exsilium abiit, cum contra Ciceronem vincere non posset.
5. Cicero dixit Hortensium omnia intellegere posse, quia domi Sphingem haberet.

F) Nagyon haladóknak összefoglaló táblázat:
(Fektetett lapon külön állományban)